

Barta Irén:
A RÓZSABOKOR

A múltkor itt járt nálam egy kis nagyszakállú, hegyes süvegű törpe. Honnan jött: magam sem tudom; egyszerre csak ott termett az asztalom mellett, leült a székemre, a nyakába kötötte az asztakendőmet – és megette az utolsó falatig az ebédemet. Aztán mikor az utolsó harapás ételt is lenyelte, egyszerre csak eltűnt, mint ha a föld nyelte volna el.

Köszönetül azonban ott hagyott az asztalon egy mesét. Ihol van, la, gyerekek, nézzétek csak, itt hozom a markomban:

– Volt, hol nem volt, hegyen túl, völgyön túl volt egyszer egy szépséges királyleány. Nincs az a selyembogár, amelyik finomabb, ragyogóbb fonalat tudna szőni, mint a királykisasszony haja volt; nincs az a csillag, amely szebben ragyogna tiszta nyári éjjelen, mint a két szeme és olyan lilium nem termett még Tündérország kertjében sem, amely hajlósabb és karcsúbb lett volna, mint a szép királyleány termete.

Elgondolhatja akárki is, hogy a palotája küszöbét nem nőtte be a fű. A sok kérő egymásnak adta a kilincset. A királykisasszony azonban kényes volt a szépségére; úgy válogatott kénye-kezdvére a sok háztűznéző között, mint a galamb a búzaszemben. Sok szép deli királyfit utasított el.

Hanem egyszer aztán ugyancsak megjárta. Úgy esett a dolog, hogy egy hatalmas varázslónak a fia is bekopogtatott hozzájuk. A királykisasszony szóba se állt vele, hanem kiüzent neki, hogy annyi királyfit visszautasított, nem azért tette, hogy végül egy gonosz varázsló fiának a feleségévé legyen.

No hát ezt nem hagyta annyiban a varázsló. Ahogy a fia hírül vitte neki a királyleány kevély válaszát, nyomban fölkerelkedett s a királyi palotába ment. Ott aztán beüzent a királykisasszonynak, hogy messze vidékről jött, gyémántkereskedő és a világ legszebb gyémántját hozta ajándékba neki.

A királyleány, akki épp a kertben sétált, megparancsolta, hogy vezessék oda a varázslót. Alig várta, hogy a gyémánttal ékesíthesse magát s kíváncsian hajolt a varázsló kinyújtott tenyere fölé, amelyen egy nagy csillogó kő pihent.

Abban a percben nagyot sikoltott a királyleány. De nem a csodálkozás, hanem a rémület sikoltása volt ez. A lába földbe gyökerezett; karjai, hosszú hajának szálai ágakká váltak, amelyek telisteli voltak nyíló rózsabimbóval. A királykisasszony viruló szép arcából, amelyet a költők annyiszor hasonlítottak nyíló rózsabimbóhoz, most csakugyan az lett: piros, gyöngye szirmú rózsabimbó, amely remegve lapult meg zöld levelei között.

Estebéd-időn aztán keresték a királyleányt mindenfelé. A királyné, aki rosszat sejtett, sírva járta be a kertet. Ahogy odaért a rózsabokor elé, az megrázkódott. Halk sóhajtás kelt a levelek, ágak közül:

– Édesanyám, ne keress, itt vagyok, itt vagyok rózsabokor-lányod.

A királyné átkarolta karjával a bokrot, ráhajtotta könnyes arcát, s úgy jajongott:

– Jaj, lányom, édes szívem, hogy válthatnálak meg? Szememnek világával, szívemnek vérével ha megválthatnálak: mindjárt odaadnám érted...

Remegett a bokor, mintha a szél ingatta volna s a bimbókon harmatcsöppek – forró könnyek – csillogtak.

– Ha valaki eltalálná, melyik bimbó rejti arcomt, az megváltana. Ó, csak jönne valaki, – ha a legszegényebb, ha a legrútabb is, a világ utolsója is, hozzámennék feleségül!

No hát, ha csak ez volt a kívánsága, beteljesedett. Mikor sorra próbált szerencsét királyfi meg vándorló legény, szegény ember, gazdag, tudós meg ügyefogyott, egyszer csak bekopogtatott a gyászbaborult királynéhoz egy legény, akinél rútabbat még senkise látott. Összefutottak a csudájára a szolgák, s mikor lement a kertbe, hogy szerencsét próbál, hát mind köréje sereglettek nagy vihogással.

A legény föl se vette a csúfolódást. Egész nap nem szólt egy szót se, se nem evett, se nem ivott, csak álldogált a bokor előtt és nézegette. Azt nézte, hogy melyik bimbót száldossa körül a legtöbb méhecske. Azt gondolta, hogy az rejti a királykisasszony arcát.

Este aztán leheveredett a földre, a bokor árnyékába, hogy majd ott alszik. De az éhség nem hagyta elaludni. Előszedte tarisznyáját, egy darab szalonnát meg egy karéj kenyeret vett ki belőle s éppen jókat falatozott, mikor megszólal mellette valaki:

– Ugyan, nem adnál egy harapást nekem is?

Szétnéz a legény; hát ott ül a csizmája orrán egy kisegér. A bajuszát keféltette és fényes fekete szemével könnyörögve nézett rá. A legény megszánta s leszelve a bicskájával egy darabot, odadobta az egérkének. Mikor mind a ketten jóllaktak – ő is, meg az egér is –, így szólt az egérkéhez:

– No, pajtás, most már menj le a csizmám orráról, mert én aludni akarok.

– Ne aludj el, jó ember – mondta az egérke. – A jótettért cserébe egy jó tanácsot adok. Maradj ébren. – Éjfélkor megrázkódik a bokor, a királyleány visszanyeri a régi alakját, odamegy az édesanyja ablakához s megkopogtatja az ablaküveget. Aztán, hogy a királyné nem hallja a kopogást, sírva jön vissza ide s megint átváltozik bokorrá...

Még mondani akart valamit az egérke, de éjfél ütött abban a percben. A rózsabokor ágain remegés futott végig; aztán egyszerre csak eltűnt az egész bokor s a helyén ott állott a királyleány. Fehér ruhában volt: s fején kis arany korona fénylett, s arany haján végig, a földig omlott le egy könnyű, csipkés fátyol.

Gyorsan végigment a kerten, odaállt a királyné ablaka alá és kopogott:

– Édesanyám, itt vagyok, itt vagyok, rózsabokor-lányod. Ébredj föl, édesanyám!

Aztán szomorúan, sápadtan, zokogva ment vissza. Mikor odaért a rózsabokor helyére, a legény előugrott és meg akarta kapni a királyleány kezét.

– Vége a varázslatnak, királykisasszony lelkem! – kiáltotta.

De a kezét nem kaphatta el, csak a fátyola csücskét. A királyleány meg abban a minutumban megint bokorrá változott át hirtelen.

Hanem a fátyola elszakadt s egy darabja ott maradt a legény kezében.

Mánap aztán megnézte a legény azt a bimbót, amelyet legsűrűbben rajzott körül a méhecske. Hát látja ám, hogy az egyik szirma a bimbónak hiányzik, mintha lehasították volna.

Most már biztos volt a dolgában. A királyné, a király meg a sok vihogó szolgáló előtt rámutatott: „Ez itt a királykisasszony orcája!” – hát egy perc múlva ott mosolygott viruló rózsabimbónál szebben a királykisasszony arca.

No aztán csaptak nagy lakodalmat. Hogy volt, mint volt, már nem tudom, de el lehet gondolni, hogy volt ott minden, ami jó. Reggeltől estélig húzták a cigányok, az alvégtől a felvéig folyt a bor. Aztán a fiatal pár beleült a legcifrább hintóba és elment – hova is csak! Hadd nézzek csak bele a tenyerembe! Kinyitom... jaj! elszakadt a mese vége! Ott szalad, ni! Nem ott... amott! Fussatok csak utána, Palkó, Böske, Jani!

(1901)